

משנה גיטין פרק ט

Mishnah Gittin, chapter 9

(1) If a man divorced his wife and said to her: You are permitted to every man except to So-and-so: Rabbi Eliezer permits [her to remarry based on this divorce except to that individual], but the Sages [require a total severance in order for a *get* to be valid and thus,] forbid [her to remarry]. What shall he do? He takes it back from her and gives it to her again saying: You are permitted to every man. If he wrote inside the *get* [that you are permitted to every man except So-and-so]: Even though he subsequently erased it, it is invalid [since it was written on this condition; this document does not provide total severance].

(2) [If he says:] You are permitted to every man except for [my] father and your father, my brother and your brother [or except for], a slave and a gentile or anyone else with whom she may not contract *kiddushin*, the *get* is valid [since this condition does not prohibit her from marrying anyone she would otherwise be allowed to marry]. [If he says:] You are permitted to everyone except [in the case where she was] a widow to the High Priest [or in the case where she was] a divorcee or a *halutzah* to a common priest [or, in the case where she was] a

רבנו עובדיה מברטנורא

א המגרש. רבי אליעזר מתייר. טעמא דר"א, דכתיב (ויקרא כ"א). ואשה גרושה מאישה לא יקחו, אפילו לא נתגרשה אלא מאישה, דאמר לה הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם, פסולה לכהונה. אלמא גט הוא והכא דשרייה לכל אדם חוץ מזה, מותרת לאחרים: **וחכמים אוסרים.** דאמרי איסור כהונה שאני, שריבה בהם הכתוב מצות יתירות, ואע"ג דהוה גט לפסלה לכהונה, לא הוי גט להתירה לאחרים. והלכה כחכמים. ולא אסרי רבנן אלא כשאמר הרי את מותרת לכל אדם אלא לפלוני, או חוץ מפלוני. אבל אי אמר לה הרי זה גטך על מנת שלא תנשאי לפלוני, מודו רבנן דהוי גט, שהרי התירה לכל אדם במסירת הגט אלא שהתנה עמה שלא תנשא לאותו פלוני, והוה כשאר תנאי בעלמא. ואסרי רבנן למגרש לומר הרי זה גטך על מנת שתנשאי לפלוני, שלא יאמרו נשותיהן נותנים זה לזה במתנה. וכל תנאי שמתנה אדם בגט קודם כתיבת הגט, אע"פ שלא נכתב התנאי בתוכו, הגט פסול. אלא אחר שנתנו לידה מתנה מה שהוא רוצה להתנות: **ב אלמנה לכהן גדול.** כיון דקדושין תופסים בחיבי לאוין, ולהאי לא תפסי משום איסור אישות שבה, אשתכח דשייר

א המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מתרת לכל אדם אלא לפלוני, רבי אליעזר מתייר. וחכמים אוסרין. כיצד יעשה, יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מתרת לכל אדם. ואם כתבו בתוכו, אף על פי שחזר ומחקו, פסול: ב הרי את מתרת לכל אדם אלא לאבא ולאביך לאחי ולאחיה לעבד ולנכרי ולכל מי שאין לה עליו קדושין, כשר. הרי את מתרת לכל אדם, אלא אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט,

mamzeret or a *netinah* to an Israelite or the daughter of an Israelite to a *mamzer* or a *natin* and to anyone with whom she can contract *kiddushin* although she is transgressing [the law, since marriage to these would have taken effect, if not for the condition]; this *get* is not [considered to sever totally and is thus, not] valid.

(3) The essence of a *get* [is]: You are permitted to every man. Rabbi Yehudah says: [The *get* must state clearly that it, i.e., the document is effecting the divorce and therefore, the *get* must include the following words:] And this shall be from me to you a scroll of divorce, a letter of dismissal, a bill of release, to go and marry any man whom you choose. The essence of a writ of freedom: You are a free woman, [or] You are [a woman] to yourself.

(4) There are three *gittin* which are not valid but, if she remarried, the children are [nevertheless,] legitimate: If he [the husband] wrote it with his own handwriting [and signed it, Biblically, this has the same force as two witnesses and thus, would be a valid *get*], but there are no witnesses on it; if there are witnesses on it, but there is no date; if there is a date, but it has only one witness [in addition to having been written by the husband in his own handwriting, still this *get* is not valid to be used at the outset]. These three *gittin* are not valid, but if she remarried, the children are legitimate. Rabbi Elazar says: Even if there are

רבנו עובדיה מברטנורא

בגיטא: ג גופו של גט. עיקר כתב הגט, כך יכתבו בו: ודין די יהוי ליכי מינאי. שצריך להוכיח בתוכו שעל ידי ספר זה הוא מגרשה. ואי לא כתב ביה הכי, אתו למימר דבדיבור בעלמא גירשה ושטר ראייה בעלמא. והלכה כרבי יהודה: ד כתב בכתב ידו ואין עליו עדים. לרבי מאיר דאמר עדי חתימה כרתי, כתב ידו כמאה עדים דמי. ולר' אלעזר דאמר עדי מסירה כרתי, הואיל וכתב ידו הוא, וכתב ונתן קרינן ביה, ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאורייתא, והכמים פסלוהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר: ואין בו זמן. דזמן תקנתא דרבנן הוא. אי משום פירות, אי משום שמא יחפה על בת אחותו, כדאמרינן בפרק שני: ואין בו אלא עד אחד. איכא למ"ד אכתב ידו קאי, ורישא אשמעינן דאפילו אין בו עד, הולד כשר. והכא אשמעינן דאפילו יש בו עד אחד לכתחלה לא. ואיכא

ממזרת ונתינה לישראל, בת ישראל לממזר ולנתין, ולכל מי שיש לה עליו קדושין אפלו בעברה, פסול: ג גופו של גט, הרי את מתרת לכל אדם. רבי יהודה אומר, ודין דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין למהך להתנסבא לכל גבר דתצבין. גופו של גט שחרור, הרי את בת חורין, הרי את לעצמך: ד שלשה גטין פסולין, ואם נשאת, הולד כשר. כתב בכתב ידו ואין עליו עדים, יש עליו עדים ואין בו זמן, יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד, הרי אלו שלשה גטין פסולין, ואם נשאת, הולד

no witnesses [who signed on it at all], but he gave it to her in the presence of witnesses [since the law is that *eidei mesirah karti* — the witnesses who saw the transfer validate the *get*] it is valid and on its basis, she may collect her *ketubah* from mortgaged properties, since witnesses only sign on a *get* for the sake of the general good [so that if the witnesses to the transfer of the *get* die, she has in her possession, a signed document proving that she is divorced; the *halachah* follows Rabbi Elazar].

כָּשֶׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שְׂאִין עָלָיו עֵדִים אֲלֵא שְׁנִתְּנוּ לָהּ בַּפְּנֵי עֵדִים, כָּשֶׁר וְגוֹבָה מִנְּכָסִים מְשֻׁעָבְדִים, שְׂאִין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַגֵּט אֲלֵא מִפְּנֵי תַקּוּן הָעוֹלָם: הַ שְׁנַיִם שֶׁשְׁלָחוּ שְׁנֵי גִיטִין שׁוּיִן וְנִתְּעַרְבוּ, נוֹתֵן שְׁנֵיהֶם לְזוֹ וְשְׁנֵיהֶם לְזוֹ. לְפִיכָךְ, אֶבֶד אֶחָד מֵהֶן, הָרִי הַשְּׁנֵי בְטֵל. חֲמִשָּׁה שִׁכְתָּבוּ כָּלֵל בְּתוֹךְ הַגֵּט, אִישׁ פְּלוֹנִי מְגִירֵשׁ פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִי פְּלוֹנִית, וְהָעֵדִים מְלַמְטָה, כָּלֵן כְּשִׁרִין וַיִּנְתֵּן לְכָל אַחַת וְאַחַת. הִיָּה כְּתוּב טַפְסֵס לְכָל אַחַת וְאַחַת וְהָעֵדִים מְלַמְטָה, אֶת שְׁהָעֵדִים נִקְרָיו עֲמוּ, כְּשֶׁר: וְ שְׁנֵי גִטִין שִׁכְתָּבוּ זֶה בְּצַד זֶה וְשְׁנֵי עֵדִים עֲבָרִים בָּאִים מִתַּחַת זֶה לְתַחַת

(5) If two men sent identical *gittin* [with one agent] and they got mixed up, [since a *get* which is not written expressly for the woman for whom it is intended is invalid] he [the agent] gives both of them to this one and then, gives both of them to the other one. Therefore, if one of them gets lost, the second is not valid [by itself since it is impossible to tell for whom it was written]. If five men wrote jointly in one *get*: So-and-so, divorces so-and-so and So-and-so [divorces] so-and-so and the witnesses are signed below, all of them are valid and it is given, in turn, to each one of them. If the entire text was written for each [i.e., five times for five couples] and the witnesses signed below [the last text]; that text with which the witnesses are read [i.e., the last text] is valid.

(6) If two *gittin* are written on one sheet, side by side [in two columns] and two Hebrew witnesses are signed underneath [in the center of the sheet] under the

רַבְּנוּ עוֹבְדֵיהַ מְבִרְטוֹנָא

למ"ד אכתב סופר קאי, ואפ"ה הולד כשר, דסופר הוא ליה במקום עד שני: תקון העולם. שמא ימותו עדי מסירה ויבא הבעל ויערער לומר לא גרשתיה. והלכה כרבי אלעזר: ה' שני גיטין שוין. בשמותיהם: הרי השני בטל. דלא ידעינן דמאן ניהו: כלל. זמן אחד לכולן, בכך בשבת גירש פלוני פלונית ופלוני פלונית: טופס לכל אחת. זמן לכל אחת ואחת, בכך בשבת גירש פלוני לפלונית, והשלים הגט. ובכך בשבת גירש פלוני לפלונית, והשלים הגט, וכן כולם. והעדים מלמטין: ו' שני גיטין שכתבן. בשני דפין זה בצד זה, ושני עבריים חתומים מתחת הגט הראשון לתחת השני, שם העד תחת הראשון ושם אביו תחת השני. וכן עד שני תחתיו, וחזרו וחתמו תחתיהם שני ישראלים הדרים בארץ

two [columns, resulting in the following: If he signs his name יוסף בן יוסף from right to left, the name בן יוסף is signed underneath the right column and thus, under one *get* while עד יעקב, is signed under the left and second column which is under the second *get*]. Then two [Jewish] Greek witnesses are signed underneath [as **Joseph son Jacob witness** from left to right] under the two [columns, resulting in **Joseph son** is under the *get*, written in the left column while **Jacob, witness**, under the *get*, written in the right column]; that [*get*] with which the first witnesses are read is valid. [Meaning, that if the Hebrew witnesses have signed first, then the *get* on the right column, is valid, and the one on the left is not. And if the Greek witnesses signed first then the *get* on the left column is valid, while the one on the right, is not. The reason being that, normally, when one signs in Greek, he writes his own name first and then the name of his father **Joseph son Jacob, witness**. However, we fear that since he signed under the Hebrew, he reversed the order writing the individual letters from left to right, while the words were meant to be read, as in Hebrew, from right to left, so that he actually meant **Joseph «son «Jacob «witness** that the witness is Jacob, son of Joseph and thus, all of them, in fact, were witnesses to the *get* in the right column; or in the case where the Hebrew signatures are underneath the Greek signatures, maybe they conformed with the Greek and thus, should be read as in Greek, from left to right «בן «יעקב «עד meaning, that Yakov is the witness, and thus, all of them, in fact, were witnesses to the *get* in the left column]. If one Hebrew witness signed followed by a Greek witness and then, again, one Hebrew

רבנו עובדיה מברטנורא

יון, וחתמו בכתב יוני, ודרך הכתב יוני שהולך מן השמאל אל הימין, נמצא שם העד תחת הגט שני, ושם אביו תחת הראשון: את שהעדים הראשונים נקראים עמו כשר. אם העברים חתומים למעלה, שדרך כתב עברי שהולך מן הימין אל השמאל, ונמצא שם העד תחת הגט הימני, ושם אביו תחת הגט השמאלי, הימני כשר. ואם היונים חתומים למעלה, השמאלי כשר. ששמות העדים תחת השמאלי הם. וטעמא, דחיישינן שמא העדים האחרונים הפכו את כתבם לסדר שכתבו העדים הראשונים, שאם העברים היו חתומים למעלה שהם הולכים מן הימני אל השמאלי וחתמו על הגט הימני, כשבאו שני היונים לחתום תחתיהם הלכו גם הם מן הימני אל השמאלי כסדר כתיבת העברים, ונמצא שארבעתם חתמו על הגט הימני. וכן אם היונים חתומים למעלה, שמא הפכו העברים שבאו אחריהם סדר כתב עברי, והלכו מן השמאלי אל הימני ונמצאו ארבעתם חתומים על השמאלי: ה"ג עד אחד עברי ועד אחד יוני, ועד אחד עברי ועד אחד יוני באים מתחת זה לתחת זה

witness signed followed by a Greek witness, one under the other, both *gittin* are not valid [from the order, it is impossible to tell if there were, in fact, two witnesses for each *get* or maybe, there were three witnesses for the right *get* (the second witnesses who signed in Greek having changed the order to conform to above and below

him), leaving only one witness to the left *get*, or the bottom three signatures were a unit with the Hebrew signature signed in the third position, changing the order to the Greek manner, since there is no way of proving who signed on what, they are both void].

(7) If some of the [text of the] *get* was leftover from the first column and he continued writing it on the second column and the witnesses are at the bottom [of the second column], it is valid. If witnesses signed on the top of the page on the side [margins, either on the right or on the left] or on the back of an open *get* [not a *get mekushar* (see above 8:9)], it is not valid. If the top of one [*get*] is attached to the top of another [*get*] and the witnesses are [signed] in between, they are both not valid. If the end of one *get* was attached to the end of another [*get*] and the witnesses are [signed] in between, that one [*get*] with which the witnesses are read, is valid. If the top of one is attached to the bottom of another,

רבנו עובדיה מברטנורא

שניהם פסולין. וטעמא, דחיישין שמא העד עברי הראשון חתם על הגט הימני הראשון כפי סדר כתב עברי, והעד היוני השני חתם על הגט השמאלי השני כפי סדר כתב יוני שמתחילין מן השמאל, והעד השלישי העברי הפך כתב העברי והתחיל גם הוא מהשמאל כמו היוני שלפניו, ונמצא גם הוא חתום על הגט השמאלי, והעד היוני האחרון חתום כדרכו מן השמאל אל הימין וגם הוא חתום על השמאלי, ונמצאו ג' עדים חתומים על השמאלי, ואחד בלבד חתום על הימני, או בהפך שהעד השני היוני הפך כתבו לסדר כתב עברי והתחיל מן הימין אל השמאל כמו שחתם העד עברי הראשון, והעד עברי השלישי חתם כדרכו מן הימין, ונמצאו שלשתן חתומים על הגט הימני הראשון, והעד היוני האחרון לבדו חתם כדרכו על הגט השמאלי, ומשום דלא ידעינן בהי מינייהו חתימו תלתא ובהי מינייהו לא חתים אלא חד, שניהם פסולין: ז **בדף השני.** שאצלו ברוחב המגילה: **מן הצד.** בגליון של ימין הגט. או בגליון השמאלי: **או מאחוריו בגט פשוט.** שעדין בתוכו: **הקיף.** חיבר זה אצל זה: **שניהם פסולים.** שאין נקראת החתימה לא עם זה ולא עם זה: **את שהעדים נקריין בסופו.** שגג

and the witnesses are [signed] in between, that one [get] with which the witnesses are read at the end is valid.

(8) A *get* which was written in Hebrew and whose witnesses are signed in Greek [or if it was written in] Greek and its witnesses [are signed in] Hebrew, [or] one witness in Hebrew and one in Greek; [or one which has] the writing of the scribe [who also signed it] and [the signature of] one witness, it is valid [we do not fear that the husband had asked two witnesses to sign, rather than the one witness and the scribe]. [If one signed;] So-and-so, witness, it is valid. If he signed: So-and-so, the son of so-and-so, witness, it is valid; if he signed: So-and-so the son of so-and-so and did not add “witness,” it is valid. And that is what the clear-minded [who avoided extra words] of Jerusalem did [that they did not add the word witness]. If one wrote [in the *get*] his surname or her surname, it is valid. If a *get* was coerced by [a Bet Din of] Israel [in a case where, by Jewish law, one is required to divorce his wife], it is valid [where he was forced to do so incorrectly, then, the divorce is void; however, she may not marry a priest], by a Gentile [court] it is not valid, but they may beat him and say: Do as The Israel [court] commands you, and [the divorce is given through the Bet Din and] it is valid.

(9) If it was reported in town that she is betrothed [people have heard women

רבנו עובדיה מברטנורא

חתימה כלפי סופר, ולא שרגלי חתימה כלפי ראשו, כשר: **ה כתב סופר ועד.** חתם סופר ועד. דהוי להו שני עדים. ואשמעינן מתניתין דלא חיישינן שמא הבעל לא צוה לחתום לסופר, אלא אמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב, ולפלוני ופלוני עדים ויחתומו, וחשו הנך עדים לכסופא דספרא שיאמר איני בעיניו כשר לעדות, ואחתמוהו בלא רשותו דבעל. להא לא חיישינן: **חניכתו.** שם לווי של משפחה: **מעושה.** בחוקה: **בישראל כשר.** אם אנסוהו בדין. כגון כל הנך דכופין להוציא, או שהיתה אסורה לו. ואם אנסוהו שלא בדין, פסול. ופוסל מן הכהונה, משום ריח גט: **ובנכרי.** כדין, פסול, ופוסל מן הכהונה. שלא בדין, אפילו ריח גט אין בו. ומי שחייב ליתן גט מן הדין ואין כח בדייני ישראל לכופו, חובטין אותו ע”י נכרים, שאומרים עשה מה שישאל אומר לך, ונותן הגט על פי דייני ישראל: **ט יצא שמה בעיר מקודשת.** פנויה שיצא עליה קול, פלונית נתקדשה היום לפלוני. ולא קול הברה בלבד,

בְּצַד סוּפוּ שֶׁל זֶה, וְהַעֲדִים בְּאֲמֻצָּע, אֶת שְׁהַעֲדִים נִקְרָין בְּסוּפוֹ, כְּשֶׁר: ה גֵּט שֶׁכָּתְבוּ עֲבָרִית וְעֲדָיו יוֹנִית, יוֹנִית וְעֲדָיו עֲבָרִית, עַד אֶחָד עֲבָרִי וְעַד אֶחָד יוֹנִי, כָּתַב סוּפֵר וְעַד, כְּשֶׁר. אִישׁ פְּלוֹנִי עַד, כְּשֶׁר. אִישׁ פְּלוֹנִי עַד, כְּשֶׁר. אִישׁ פְּלוֹנִי בֶּן אִישׁ פְּלוֹנִי, וְלֹא כָּתַב עַד, כְּשֶׁר. וְכָךְ הָיוּ נִקְיֵי הַדַּעַת שֶׁבִירוּשָׁלַיִם עוֹשִׂין. כָּתַב חֲנִיכְתּוֹ וְחֲנִיכְתָּהּ, כְּשֶׁר, גֵּט מְעֻשָׂה, בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁר. וּבְגוֹיִם, פְּסוּל. וּבְגוֹיִם, חוֹבְטִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ עֲשֵׂה מַה שִׁישְׂאֵל אוֹמְרִים לְךָ, וְכִשְׁר: ט יֵצֵא שָׁמָּה

saying that she got engaged to so-and-so with *eirusin* today and that people saw a party with many candles lit]; she is considered betrothed [and may not remarry without a divorce]. [If it was then reported in town that she subsequently got] divorced, she is considered divorced, [since this report has an equal force as does the previous report], provided that there is no qualification. What is meant by a qualification? So and so divorced his wife on condition [since we do not know if the condition was met, we disregard the report of the divorce]. He threw his *kiddushin* to her, but there was a doubt as to whether it was closer to her or closer to him, this is a qualification [which

negates the report].

(10) Bet Shammai say: A man may not divorce his wife unless he found her guilty of an unseemly moral matter, for it is written: “[And it will be that she does not find favor in his eyes] because he discovers an unseemly, moral matter in her [— then he should write her a bill of divorce and place it in her hand, thereby sending her away from his household]” (Deuteronomy 24:1). But Bet Hillel say: Even if she burned his food, for it is written: “Because he discovers an unseemly, moral matter in her.” [Bet Hillel reads the verse as if had been written: “Because he discovers an unseemly **or** moral matter in her.”] Rabbi Akiva says: Even if he found another more beautiful than her, as it is written: “And it will be that she

רבנו עובדיה מברטנורא

אלא כגון שהיו נרות דולקות ומטות מוצעות, ובני אדם נכנסים ויוצאים ואומרים פלונית נתקדשה היום: **מגורשת הרי זו מגורשת**. ארישא קאי, האי איתתא דיצא עליה קול מקודשת וחיישין ליה ואסרונה לינשא אלא לאותו האישי, אם חזר ויצא עליה קול מגורשת שגרשה אותו פלוני שיצא לה קול קדושין ממנו, הרי זו מגורשת ומותרת לכל, שהרי קול שחששנו לו תחלה שוברו עמו: **ובלבד שלא יהא שם אמתלא**. שלא יהא עם הקול של קדושין או של גרושין אמתלא, טעם שהוא שובר את כח הקול: **אפילו הקדיחה תבשילו**. שרפתהו ע"י האור או ע"י מלח. דרשי בית הלל ערות דבר, או ערוה או דבר, כלומר שאר דבר סרחון שאינו ערוה: **רבי עקיבא אומר אפילו מצא אחרת נאה ממנה**. ודריש קרא הכי, אם לא תמצא חן של נוי בעיניו, או אם מצא בה ערוה,

בְּעִיר מְקֻדָּשֶׁת, הָרִי זֶה מְקֻדָּשֶׁת. מְגֻרְשֶׁת, הָרִי זֶה מְגֻרְשֶׁת. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִהְיֶה שֵׁם אִמְתְּלָא. אִיזוּ הִיא אִמְתְּלָא, גֵּרַשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי אֶת אִשְׁתּוֹ עַל תְּנָאִי, וְרַק לָהּ קְדוּשֵׁיהָ סָפֵק קְרוֹב לָהּ סָפֵק קְרוֹב לוֹ, זֶה הִיא אִמְתְּלָא: **בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, לֹא יִגְרַשׁ אָדָם אֶת אִשְׁתּוֹ אֲלֵא אִם כֵּן מִצָּא בָּהּ דְּבַר עֲרוּה, שְׁנֵאמַר (דברים כד) כִּי מִצָּא בָּהּ עֲרוּת דְּבַר. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים, אִפְלוּ הִקְדִּיחָה תְּבִשְׁלוּ, שְׁנֵאמַר כִּי מִצָּא בָּהּ עֲרוּת דְּבַר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אִפְלוּ מִצָּא אַחֲרַת נְאֻה הֵימְנָה, שְׁנֵאמַר וְהָיָה אִם לֹא**

does not find favor in his eyes.”

תִּמְצָא חֵן בְּעֵינָיו:

[Rabbi Akiva reads the verse as if it

had been written: “And it will be that she does not find favor in his eyes **or** because he discovers an unseemly, moral matter in her.”]

רבנו עובדיה מברטנורא

או דבר של סרחון, על כל אחד משלשה דברים הללו יכול לגרש. והלכה כבית הלל:

eMishnah.com